

Sini Rintala

MAITOTILA EI LÄHDE TAITEILIJASTA

Kuvataiteen koulutusohjelma
2020

MAITOTILA EI LÄHDE TAITEILIJASTA

Rintala, Sini
Satakunnan ammattikorkeakoulu
Kuvataiteen koulutusohjelma
Toukokuu 2020
Sivumäärä: 20
Liitteitä: 1

Asiasanat: kuvataide, nykyaide, performanssi, maitotila, äitiys

Taiteellinen opinnäytetyöni Maitotila on sarja kameralle esitettyjä performansseja, tutkimusmatkoja naisvartalon maitoa tuottavaan tilaan. Tässä kirjallisessa osassa avasin taiteellisen työskentelyni yksityiskohtia sekä matkalla kertynyttä projektipäiväkirjaa.

Kappaleissa paneuduin performanssien taustatarinaan, itse tapahtumaan ja käyttämäni tekniikkaan. Opinnäytteestäni käy ilmi myös erilaisia imetykseen ja maidontuotantoon liittyviä välineitä ja miten niitä käytetään keholla. Tarkastelin vartaloni uusia toimia myös maitotalouden tuotannon ja lypsylehmän näkökulmasta. Projektipäiväkirjaani kertyi havaintoja maatalouden lisäksi myös äitiyden mukanaan tuomista tunteista, suhteesta taiteelliseen työskentelyyni.

YOU CAN'T TAKE THE DAIRY FARM OUT OF THE ARTIST

Rintala, Sini

Satakunnan ammattikorkeakoulu, Satakunta University of Applied Sciences

Degree Programme in Fine Arts

May 2020

Number of pages: 20

Appendices: 1

Keywords: visual arts, contemporary art, performance, dairy farm, motherhood

My artistic thesis called Dairy farm is a collection of performances, explorations to the milk producing condition of the female body, performed for the camera, In this written part of the thesis I introduced the details of my artistic work and the project diary I kept during the journey.

In the chapters I focused on the background of the performances, the action and the technique I applied. This thesis presents different instruments related to breastfeeding and milk production, and their usage on the body. I also examined the new functions of my body from the perspective of dairy production and dairy cows. In addition to agriculture, my project diary contained observations of the emotions that arose with motherhood and their relation to my artistic work.

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	5
2	ESITYS KAMERALLE	7
3	MAITOTILALLINEN KAMERAN SILMÄN ALLA	8
3.1	Käsinlypsy	8
3.1.1	Valaistus ja tekniikka	8
3.1.2	Raaka kuva	9
3.2	Navettani	9
3.3	Falskaus	10
3.3.1	Maitotahrat	10
3.4	Maidon kerääminen	11
3.4.1	Keräimet	11
3.4.2	Imetysliivit	12
3.5	Koneellinen lypsy	12
3.6	Maidosta on moneksi	12
4	TUOTANTO	14
4.1	Vastaava tuote	15
4.2	Odotukset ja todellisuus	16
4.3	Oodi kuudelle	16
4.4	Kirjoittaminen	17
5	YHTEENVETO	18
	LÄHTEET	20
	LIITTEET	

1 JOHDANTO

Pienen eteläpohjalaisen maatalon työstä ei pitänyt koskaan tulla mitään muuta kuin duunari. Ruumiillisen työn tekijä. Viimeksi mainitsemani on toteutunut, olen ruumiillisen työn tekijä, ruumiini on työvälineeni. Olen esitystaiteilija.

Kasvoin ja vartuin isäni maatilalla elämäni ensimmäiset 15 vuotta. On siis ymmärrettävää, että käsitykseni maailmasta pohjautuu navettaan ja nautoihin. Siellä navetan hämärässä olen nähnyt elämän kiertokulun, syntymän ja kuoleman. Ruumiillisen työn malli niin ihmisten kuin myös lehmien toimesta.

Peruskoulun ensimmäisellä luokalla osallistuin Osuuspankin järjestämään piirustuskilpailuun vahaväripiirroksella laiduntavista lehmistä. Sama aihe jatkui läpi alaluokkien. Ja unohtui vuosiksi ennen pyrkimystäni päästä kuvataiteen opintoihin vuonna 2016.

Satakunnan ammattikorkeakoulun valintakokeiden haastattelussa minua pyydettiin nimeämään tietämiäni kuvataiteilijoita. Ensimmäisenä mieleeni tuli kuvanveistäjä Miina Äkkijyrkkä. Hänen elämänkertansa (Äkkijyrkkä, Jumala ja erotiikka, 2019) on toiminnut innoittajanani nyt myös opinnäyteprosessissani. Ympyrä siis sulkeutuu. Äkkijyrkällä sisään ja ulos.

Hyvin varhaisessa vaiheessa opintojani huomasin, että kaikista kiinnostavinta materiaalia taiteessa on ihmisen kipukohdat. Suuntautuessani koko ajan enemmän esitystaiteen pariin tutustuin syvemmin paljon ahdistusta herättävään vartalooni. Tutustumisen hyvänä puolena mainittakoon painavan häpeän viitan putoaminen harteilta. Aloin dokumenttoimaan itseäni valokuvan, videon ja kirjoittamisen kautta. Tässä kohtaa, urani ensimmäisillä askeleilla otin käyttöön taiteilijanimen Katriina Varis.

Kun sain tiedon raskaudestani, tiesin, että tulen inspiroitumaan itsestäni ja kehostani aivan uudella tavalla. Taiteellinen tutkimukseni vartaloni esineellistämisestä alkoi siis maaliskuussa 2019. Olen perustanut ajatuksiani ruhostani usein lypsylehmiin. Minusta, tavallisesta hiehosta oli tulossa lypsävä, tuottava lehmä. Minun vartaloni on

muotoutuva ensin kodiksi, sitten portiksi uudelle elämälle ja lopulta tuotantolaitokseksi, maitotilaksi. Oi miten innoittavaa olikaan olla tiineenä.

Dokumentoin tyylilleni uskollisesti vartaloni muutoksia läpi raskauden. Kirjoitin mietteitä ahkerasti ylös ja valokuvasin tekstien tueksi. Lähtökohtana erityisesti innostus milloin maitoa alkaa herumaan. Miten sen koostumus ja määrä tulevat muuttumaan? Tulenko olemaan tuottava?

Materiaalina maito, erityisesti äidinmaito, on hyvin arvokasta. Sitä ei sovi haaskata, jokaisen tipan on oltava ravintona sitä tarvitsevalle imeväiselle. Paitani ollessa heruvasta maidosta läikikkäänä ennen raskauden puolta väliä, aloin prosessini tieteellisen osion; tuotannon koneellistamisen suunnittelun. Ostin myöhempää tarvetta varten muun muassa. sähkökäyttöisen lypsykoneen. Se pitää juuri samanlaista tuodittavaa puskutusta, mitä lapsuuteni irrottajat parsinavetassa.

Projektini tuotannollisen puolen suunnittelussa mielikuvitukseni lähti kunnolla laukaamaan. Tahdoin kokeilla tuotekehittelyä myöhemmästä tuottamastani maidosta. Lehmän ensimmäisestä rasvaisesta maitoerästä, ternimaidosta, paistetaan maistuvaa juustoa. Onnistuuko äidinmaidosta juuston paistaminen tai mitä muita jalostettuja tuotteita minun on mahdollista kehittää? Kirjoitan aihiota maisteluun liittyvästä performanssista.

Tämä opinnäytetyö on projektipäiväkirja, johon ei aamukahvit kuulu. Paitsi silloin kun kahviin on lorahtanut tilkka omaa maitoani.

2 ESITYS KAMERALLE

Ennen projektini sisällön avaamista minun on hyvä kertoa ensin, miten paremmin tunnettu teatteri ja performanssi eroavat toisistaan.

Perinteiseksi miellettyssä teatterissa dramatiikkaa omaavan toiminnan piirteenä voidaan pitää henkilöä, jonka näyttelijä esityksensä kautta muuttaa todeksi. Tämän tyypisestä dynamiikasta moderni performanssitaide ei ole yleensä erityisen kiinnostunut. Näyttelijät perustavat työnsä roolihahmoihin, toisten taiteilijoiden aikaisempiin luomuksiin. Performanssitaiteilija yleisön eteen astuessaan tekee oman tietoisuutensa performatiiviseksi hyödyntäen omaa kehoaan, elämäkokemustaan sekä oman erityisen kulttuurisen pääomansa kautta.

Tärkein elementti esityksessä on taiteilijan yksilöllinen keho. Painotus teoksessa on toki siinä, kuinka keho on esityksessä läsnä ja oma itse tulee artikuloituksi. Tyypillinen performanssi sisältää vain vähän näyttämöllistä ympäristöä. Vaatetus on hyvin vapaata, myös alastomuus on esityksessä täysin relevanttia. Performanssi on yksilön taidetta. (Carlson, 2006, s. 15-20)

Perinteisestä performanssitaiteesta löydän kaikkein osuvimmin teoksilleni sopivan muodon. Työskentelen kehoni kautta. Mikäli samanlaista toisintoa työstäni tekisi kuka tahansa muu, muuttuisi teoksen luonne ja sanoma. Sillä minun kehoni on teosteni tärkein elementti.

Esityksissäni tein kokeiluja ja toteutin hyvin arkisia maitotilallisen päivätoimia. Lypsin tai annoin maidon valua ja katsoin mitä tapahtuu. Vaatetus oli aina sitä, mitä ennen esiintymistä minulla sattui olemaan ylläni. Hyvin usein käytännön syistä, ja oman mukavuuteni takia, vaatetus oli hyvin kevyttä. Lopputuloksista päätellen lähinnä alusvaateosastoa.

Projektini lopputulemassa, näyttelyyn valmistuneissa teoksissa performanssini, ja katsojan välissä on toiminut kamera. Kamera näki esitykseni livenä ja taltioi sen siinä hetkessä, jotta tekoni voi tulevaisuudessa nähdä kuka tahansa, missä tahansa ja milloin tahansa.

3 MAITOTILALLINEN KAMERAN SILMÄN ALLA

Jokainen projektiini kuulunut performanssi käsitteli maitotilallisena, tuotantolaitoksena olemisen eri osa-alueita ja käyttämiäni välineitä. Kuten edellisessä luvussa jo hie-
man avasin, esitykseni olivat tavallisia arkitoimiani. Kuvakulmilla, vartaloni asennolla
ja ilmeilläni, tai ilmeettömyydellä hain tunnelman siihen suuntaan, että katsoja todistaa
kenties jotain epätavallista. Intiimiä, mutta tuiki tavallista ja luonnollista toimen-
pidettä. Kaupunkimaatilan arkea.

3.1 Käsinylpy

Jotta ennen imeväiseni saapumista edeltävät maitotipat eivät olisi täysin hukkaan va-
livia, dokumentoin ensimmäisiä käsinylpyhetkiäni. Tekniikka on pohjimmiltaan sa-
manlainen, kuin lehmää lypsetessä. Sormin tehtävää puristavaa ja rintaa venyttävää
liikettä kohti nänniä. Lopulta saatava materiaali on kirkkaan väristä esimaitoa, ei vielä
täysmaidon kaltaista. Pisaroiden saaminen rinnan päistä irti vaati alkuun paljon työtä.
Annoin nesteen norua vapaasti läpi sormieni kameran tarkan silmän alla. Vartaloni
yhteneväisyys lehmän kanssa oli lähes identtinen, pallovatsan lisäksi tarvitsisin vain
hännän ja lypsyjakkaran. Ei lehmää lypsetä vuoteessa, vaan tämä kanttura teki toisin.
Kuvausteni ajankohdaksi valikoitui iltapäivän pehmeä valo.

3.1.1 Valaistus ja tekniikka

Tapani mukaan valikoin myös tähän projektiini kuvallisen dokumentoinnin valais-
tukseksi ikkunoista tulvivan luonnonvalon. Työhuoneolosuhteissa kuvatessani lisänä
on myös kotitalouksien tavallinen led-lamppu. Spontaanit kuvaussessiot käynnistyivät
aina huomattessani työhuoneen kylpevän sopivassa valossa ja maidontuotannon ollessa
samaan aikaan runsaana tai muuten sopivana minua inspiroineeseen teemaan. Kamera
odotti samalla hyllypaikalla, ilman virallisia jalkoja, aina valmiina näkemään perfor-
manssini. Canon EOS M50, asetuksin ISO 1250, 1/15 s, f/5,6 16 mm.

3.1.2 Raaka kuva

Kuvien rehelliseen lopputulokseen tähtäämisessä kameran kanssa työskentely oli minulle kaikkein kriittisin kohta. Otin jokaisesta esityksestäni keskimäärin kymmenen (10) kuvaa, ja tähtäsin siihen, että lopputulokseen ei tarvitse kuvankäsittelyohjelmalla kajota. Onnistuin päämäärässäni. Lopulliseen kokonaisuuteen valikoimani teokset olivat täysin käsittelemättömät. Kameran muistikortilta kuvatauluiksi painotalon kautta.

3.2 Navettani

Henkilökohtaisen elämäni takia kuvauspaikaksi performansseilleni valikoitui luonnollisesti oma kaupunkikotini, sen työ- ja makuuhuoneet. Sekä kodissani olevat maidontuotantoon liittyvät esineet ja valikoidusti myös muuta kevyeksi rekvisiitaksi luonnehdittavaa. Sama ympäristö missä elän arkeani, oli minusta ainut oikea ratkaisu myös lopputuloksen tunnelman kannalta. Naudat viettävät navetan sisällä suurimman osan, ellei jopa kaiken aikansa. Siksi studiomainen kuvausympäristö tuntui ajatuksenakin liian väännetyltä. Epäaidolta. Kodistani muotoutui navettani, josta hyvin harvoin lähdin pidemmälle ulkoilulle. Elin täysillä autenttista maitotilallisen elämää.

En ole käyttänyt kotiani kuvauspaikkana ennen tämän projektin alkua. Siinä mielessä olin uuden äärellä tasapainoilun kannalta. Kuinka paljon henkilökohtaisesta tilastani annan teoksilleni ja mikä on riittävää viittaamaan kotiympäristöön.

Monissa eri medioissa käy ilmi kansalaisten huoli maatalouden hiilijalanjäljestä. Neutraalin kannan suojista pohdin oman tuotantoni ekologisuutta. En ole täydellinen nauta, sillä ruokavalioni koostuu ihmiselle tyypillisinä pidetyistä elintarvikkeista. Projektin aikana en syönyt nurmirehua, heinää tai kivennäisiä pelletteinä. Mutta navettani keskeinen sijainti piti asumiseen ja kulkemiseen liittyvät päästöt hyvin pieninä. Näin ollen tuottamani maito oli ja on suhteellisen ympäristöystävällinen tuote.

Ihanteellinen maatalouden harjoittaminen Suomessa tapahtuisi tasaisesti ympäri maan. Tilojen välittömässä läheisyydessä olisi paljon peltoalaa. Jalostuslaitoksien sijainnit

keskitettäisiin hyvien liikenneyhteysien varsille ja laitosten kokoa kasvatettaisiin. (M. Rantanen, Helsingin Sanomat, 2013)

Tein näihin ihannekuviin verratessani positiivisia havaintoja valitsemastani sijainnista. Navettani välittömässä ympäristössä ei ollut lainkaan peltoalaa, mutta liikenneyhteysdet ovat erityisen hyvät. Täydelliseksi maidontuotantolaitokseksi muuntautuminen oli siis mahdotonta lajini ja navettani sijainnin takia. Tuottamani maito säilyi tai käytettiin välittömästi, joten vientikustannuksilta välttyttiin. Jalostuslaitos sekä kuluttaja olivat saman katon alla kuin itse tuotantolaitos.

3.3 Falskaus

Jokaista pisaraa ei voi mitenkään tallentaa. Onneksi hukkaan valuva maito piirtyi kuviksi moneen otteeseen dokumentoidessani tapahtumia. Tarkistaessani kameran asetusten olevan edelleen kohdillaan, olen linssin edessä lähellä ylituotantoa. Maito valuu puroina pitkin raskausarpista vatsanahkaani. Kamera katselee vääntelehtimistäni. Falskaa pahasti, falskaa lattialle saakka. Falskaus on murren sana, jota käytetään yleisimmin Lapissa ja Pohjanmaalla. Sanan tarkka määritelmä kuuluu seuraavasti: ”Päästää hataruutensa vuoksi nestettä, ilmaa tms. lävitseen, vuotaa” (Kotimaisten kielten keskuksen [www-sivut](#)).

Omalla kohdallani falskaamista tapahtuu rintojeni ollessa hyvin tai liian täynnä maitoa. Ylituotanto lähtee itsenäisesti liikkeille kävellessä ja varsinkin hyppiessä.

3.3.1 Maitotahrat

Mikäli falskaamista tapahtuu maitotilallisen vartalon ollessa vaatetettuna, syntyy abstrakteja maitomaalauksia kankaaseen. Projektini aikana tein havainnon, että vaalean sävyisiin puuvillamateriaaleihin valunut maito näkyy erityisen hyvin ja kauaksi. Kuvio alkaa rinnoista, monesti pyöreänä muotona, ja vartalon asennosta sekä maidon hallitsemattomasta ylituotannosta riippuen kuvio voi ulottua jopa polviin saakka. Oma suosikkini maitomaalausten kanvaasiksi on vaalean harmaa, tiukka vaatetus.

Kuivuttuaan kankaaseen maitotahrat eivät näy enää kauas, mutta läheltä tarkastellessa kastuneet kohdat voi havaita. Kangas kovettuu ja käpristyy nesteen haihduttua tahrasta. Vahinko ei ole peruuttamaton, mikäli tahrasta mielii eroon, siihen tarvitaan vain vesipesu.

Jos maitomaalaus ei ole lainkaan tilanteessa toivottua, voi vartalon vaatettavaa kangasta suojata rintojen kohdalta tähän tarkoitukseen suunnitelluilla kertakäyttöisillä, tai uudelleen pestävillä, puuvillaisilla liivinsuojuksilla.

3.4 Maidon kerääminen

Samassa sessiossa, jossa kamera todisti falskaamista, otin käyttööni myös maidon keräimet. Nuo kätevät kupit, joihin oikein paikoilleen asetettuna mahdollinen ylituotanto kertyy ja maito on edelleen käyttökelpoista, mikäli varastointi suoritetaan tarkasti. Kamera näkee onnistuneen asettelun ja keräyksen. Tarkastelen maidon laatua. Session päätteeksi kaadan kertymän tuttipulloon imeväiselleni. Molemmista keräimistä yhteenlaskettu kertymä performanssini aikana on noin 35 ml.

3.4.1 Keräimet

Kirkkaan väriset kupit, noin 10 cm halkaisijaltaan. Keräimen tasaisessa pohjassa on aukko, johon rinnan pää asetetaan. Maito valuu nänneistä talteen muovin ja silikonin syleilyyn. Kupolimainen rakenne on suhteellisen miellyttävä käyttää, vaikkakin imetysliiveihin asetettuina näkyvät pitkälle huomiota herättäen. Ilman vaatekerroksien antamaa tukea, keräimiä täytyy pitää käsin paikoillaan. On tärkeää muistaa katsoa, missä reunassa sijaitsee keräimen pieni kaatonokka ja asettaa se vertikaalisessa suunnassa katsottuna ylös. Alas asetettuna falskaus vain jatkuu ja näin kerääminen epäonnistuu.

3.4.2 Imetysliivit

Jotta keräimiä ei tarvitse pitää käsin paikoillaan, täytyy kokonaisuutta täydentää imetysliiveillä. Liivit ovat kuten tavalliset rintaliivit, mutta olkaimissa olevan mekanismin ja irrotettavien kuppien ansiosta rinnan saa helposti esille imetystä tai pumppausta varten. Käyttämäni liivit olivat umpinaista kangasta. Naudoilla liivit ovat materiaaliltaan verkkoa ja intimiteetin sekä lämmönsäätelyn parantamiseksi liivien sisälle voidaan asettaa sanomalehteä.

3.5 Koneellinen lypsy

Sähkökäyttöinen rintapumppu vie minut erityisen lähelle kokemusta siitä, mitä on olla nauta. Millainen olo on maidontuotannon oleellisella välineellä, maidokkaalla heruttajalla, koneellisesti lypsetäessä. Tuntemukseen ei kuulu lämmintä kättä, ei puristusta tai herumista auttavaa hivelyä. Sähköinen pumppu saa maidon herumaan ja valumaan säiliöönsä, tässä tapauksessa tuttipulloon, alipaineen keinoin. Tunne on melko lähellä autenttista nänнин imemistä.

Istun lypsyjakkaralleni, asetan pumpun rinnalleni ja kuuntelen urisevaa ääntä. Muovinen kartiomainen muoto hotkaisee rinnan syövereihinsä. Nänni venyy kaksinkertaiseksi sen luonnolliseen pituuteen verrattuna. Pumppu imee ja ryystää. Aikansa siinä imettävänä istuessa mieli alkaa tylsistymään ja lopulta tympäntymään. Kamera ikuisistaa tämän hetken. Nauta ei jaksaisi tätä koneen kanssa seurustelua. Se tahtoo vasikkansa.

3.6 Maidosta on moneksi

Otsikon sanoma on minulle ja varmasti monille muillekin jo alakoulusta tuttu. Maidonjalostusyhtiöiden julkisteissa komeilee erilaisia maidosta valmistettuja elintarvikkeita ja vakuuttavia lauseita tuotteiden terveellisyydestä. Projektini aikana pohdin, miksi ihmisen maitoa tarjotaan vain pienille lapsille, ihmisen poikasille. Miksi ylituotannosta ei valmisteta päivittäistavarakauppoihin erikoisjuustoja, hapatettuja tuotteita

ja luontaista melatoniinia sisältävää yömaitoa. Tai miksi emme kävisi nautojen kanssa vaihtokauppaa, ihmisen tuotannosta lisämaitoa sitä tarvitsevalle vasikalle.

Takaisin ruokakauppaan ja sen tarjontaan. Aloin kehittämään konseptia ja reseptiikkaa omalle maitopohjaiselle tuotteelleni. Kokeilen maitoani aamukahvin joukkoon. Makeus on sopiva, rasvaisuus kelvollinen, mutta koostumus on liian laihaa tummapaahtoisen kahvin vastapariksi. Teen myöhemmin saman aamukahvikokeilun uudelleen, mutta vaaleapaahtoisella kahvilla. Tälle maitoni on oiva kumppani, kahvin kitkeryys taittuu mukavasti, vaalea maitokahvi pysyy hyvin tasaisena sekoituksena. Kameran katsellessa nautin kupposen kuumaa.

Kokeileva keittiöni jää kuitenkin vain kehittelyn asteelle. Sillä vaikka miten tuotantoani yritän määrällisesti kehittää runsaampaan suuntaan, ei maitoani riitä suunnittelemilleni ruokakokeiluille. Naudan luonto on se, että tietysti omalle vasikalle annetaan kaikki. Minulla oli tässä tilanteessa vapaus valita mihin maitoni ohjaan ja seurasin naudan vaistoa.

4 TUOTANTO

Projektini viimeisillä hetkillä minulle tulee tilaisuus päästä tutustumaan vielä rakenteilla olevaan navettaan. Tuotetun maidon todelliseen pyhäkköön, missä naudat tulevat lypsetyiksi kahden robotin toimesta. Retken aikana teen havaintoja sekä muistiinpanoja oman maitoa tuottavan vartaloni ja robottinavetan yhteisistä kosketuspinoista.

Molemmat ovat suuria, äänekkäitä ja omaavat useita toimintoja. Jokaiselle maidontuotantoa edistävälle osaselle on oma paikkansa. Minulla on kädet, jotka valmistavat ja vievät ravintoa suuhuni. Navetassa on ruokintarobotti, joka sekoittaa sopivat appeet ja jakaa ne lehmille. Navetassa on pitkät tummat matot nukkumista varten, erilliset osastot lehmille, hiehoille sekä vasikoille. Minäkin lokeroin asioita ja samalla makoilin sohvalla. Minä ja navetta olemme molemmat yhtä valoisia ja eteenpäin pyrkiviä tuotantolaitoksia.

Meidän eroavaisuuksiamme taas ovat esimerkiksi korkeus, rakennusmateriaali niin laadulta kuin määrältäänkin, sekä tuotetun maidon litramäärät. Minulla maidontuotantoon liittyvä tärkein osanen asuu vain ensimmäiset 9 kuukautta sisälläni ja syntymän jälkeen hän asuu vartaloni ulkopuolella. Navetalla näitä osasia on useita ja ne asuvat sen sisässä aina, ovat välillä asettuneet sisäkkäin kuten venäläinen maatuska.

Tehotuotanto esiintyy erityisen usein keskusteluissa, kun puidaan eläinten kohteluun liittyviä seikkoja. Jo alakoululaisille opetetaan kouluissa, että luonnonmukaisen tuotannon vastaparina on tehotuotanto. Kuitenkin luomulaatuisenkin tuotannon täytyy olla tehokasta ollakseen kannattavaa. (K. Lamminen, Maaseudun Tulevaisuus, 2018)

Projektin aikana koin olevani etuoikeutettu nauta. Sain tuottaa maitoa vailla tehostetun tuotannon painetta, hyvinvoinnistani huolehdittiin monen tahon toimesta, sain liikkua vapaasti ja tekemääni työtä, sinnikkyyttä ja tuotteita arvostettiin. Sain itse vaikuttaa vuorokausirytmieni sekä lypsytoimien ajankohtaan. Toki imeväiselläni oli painavin sana ennen minua tässä yhteydessä.

Vaikkakin projektini tapahtui kaupunkiympäristössä, on tuotantoni vähintäänkin yhtä laadukasta kuin maaseudulla tuotettu. Projektini aikana en käyttänyt lainkaan päihteitä tai antibiootteja. Tuotin maitoa siis pohjoisen tavan mukaan, vähäinen antibioottien käyttö edistää tuotteiden korkeaa laatua. (J. Kotro, Maaseudun Tulevaisuus, 2016)

4.1 Vastaava tuote

Tuottamani maito oli kuin olikin kultaakin arvokkaampaa. En tarkoita tässä yhteydessä markkina-arvoa, vaikka tuotannosta puhutaan. Se oli niin arvokasta että ohjasin kaiken sitä eniten tarvitsevalle ja kokeelliset keittiötempaukset saivat jäädä vain ruutupaperille. Koin, että lopullisessa teoskokonaisuudessa on hyvä olla myös viite tehotuotantoon, sillä tilallisena sitäkin puolta täytyy miettiä. Mielessäni vilisi kuvia maitohinkeistä, keraamisista kannuista ja juomalaseista.

Tuottamaani maitoon perehtyminen, ja sen koostumuksen tutkiminen, vei minut niukana aikana matkalle kasvimaitojen pariin. Halusin palavasti toteuttaa visioni tuottajan anteliaisuudesta. Merkkiä sen enempää mainostamatta kerrottakoot, että luomulaatuinen kaurajuoma on kauempaa tarkastellessa erehdyttävän paljon yhteneväinen äidinmaidon kanssa. Vaalea, kellertävään tahtuva valkoinen väri ja ohut koostumus. Sitä kaadoin kameran edessä suppilomaisesta keräimestä litran vetoiseen lasikannuun. Upouduin fantasiaan, jossa neste olisi minusta tullutta, ravitsevaa ternimaitoa, ja miltä tuntuisi tarjoilla se kaupallisiin tarkoituksiin.

Teoksen luonne muuttui alkuperäisestä suunnitelmasta. Siitä tulikin todiste toteuttamattomasta fantasiastani. Toive, unelma ja ennen kaikkea muistutus itselleni siitä miten raskasta tuottajalla on paineiden alla. Olenko edelleen rehellinen käyttäessäni materiaalina myös kaurasta tehtyä maidon kaltaista juomaa? Kyllä olen. Toden totta unelmoin ehtymättömistä suihkutisseistä, maidolla täytetystä pakastimesta ja omasta maidosta valmistetuista lätyistä. Tehotuotanto jäi haaveeksi.

4.2 Odotukset ja todellisuus

Minulla oli tuotannon käynnistymisen ja kasvun suhteen todella positiiviset, jopa korkealiitoiset odotukset. Ajattelin että lupaava alku kertoo myös tuotannosta jatkossakin. Vaan toisin kävi. Kuten edellisestä otsikosta ja sisällöstä kävi ilmi, maitoni ei riittänyt teollisen ruokatuotannon tarpeisiin, kokeellisen keittiön reseptiikkaan. Luonnollisesti materiaalin niukkuuden takia toteutin vain ne kuvaperformanssini, johon rahkeeni riittivät ja samalla jotain tärkeäksi tuntemaani alkuperäisestä unelmasta.

Oli yllättävän raskasta luopua suunnitelmistaan. Ja vielä musertavampaa olla niukka maidontuottaja, kehno navetta. En kyennyt olemaan taiteilijana, äitinä, naisena, nautana tai tuottajana sellainen mitä toivoin. Minä asetin imeväiseni visioideni edelle ja kuvasin sen minkä kropastani irti sain. En suotta tuhlannut arvokasta materiaalia. Käytin taiteilijana sitä mitä minulla oli. Olin säästeliäs, tehokas ja kameralle rehellinen. Lopputulos miellyttää minua. Tieni tyytyväisyyteen oli täysin erilainen ennalta odotetusta.

4.3 Oodi kuudelle

Pyrin valitsemaan lopulliseen teossarjaani kaikesta kuvamateriaalistani ne yksilöt, jotka kertovat jokainen oman tarinansa maidontuottajan arjesta. Uran tiivistäminen kuuteen kuvaan sujui yllättävän kivuttomasti, sillä minulla oli niin vahvana mielikuva lopputuloksesta. Miksikö juuri kuusi kuvaa? Olkoot jokainen niistä ylistys niille kuukausille, jolloin tilallisena toimin. Minulle oli myös tärkeää, että teoksen osat keskustelevat ripustuksessa keskenään ja luovat siten uusia näkökulmia ja päällekkäisiä yhteyksiä. Tai ovat toisistaan riippumattomia todisteita tilanteista.

Ripustukseen toin viittauksen navettaan asettamalla suorakaiteen muotoiset kuvat riiviin, kuten tuotantorakennuksessa ikkunoilla on tapana olla. Kuvien järjestys ei kerro tapahtumista ajallisesti.

4.4 Kirjoittaminen

Mainitsin johdannossa kirjoittaneeni ajatuksiani tuotannosta ja maidostani projektipäiväkirjaan. Tähän kirjalliseen työhöni olen muokkaillen valikoinut katkelmia matkani varrelta. Jätin pois päivämäärämerkinnät ja itseni toistamisen. Siis sen tunteellisen puolen, joka hormoneista vauhkolla naudalla on hyvin kirjavaa. Itselleni erityisen merkityksellisistä kirjoituksista ja pohjanmaan murteesta poimin teossarjani osasille nimet. Sarjan yksi yhtenäinen nimi on Maitotila, mutta kuten navetassa lehmillä on jokaisella oma nimi, saivat sarjan osaset myös identiteetin. *Falskaus, Paperia kikkiliveihin, Maitolasit, Kotona se oli siirappisanko, Itikan ensimmäinen* sekä *Tupuna*. Nimillä halusin luoda ulottuvuuden teosteni ja lapsuuteni navettatöiden välille. Projektipäiväkirja raakana ja alastomana pysyköön piilossa.

5 YHTEENVETO

Maitoa tuottava vartaloni inspiroi minut ajatusleikkiin jonnekin navetan ja lehmän välimaastoon. Taiteeni oli täydellinen ikkuna toiseen maailmaan, jota koin vauvakuplastani käsin.

Tämä opinnäytetyö on matkallaan ottanut ikään kuin ohjekirjan muodon, miten maitoa tuotetaan, millaisia apuvälineitä on olemassa maidon keräämiseen ja miten niitä käytetään. Kaikki tämä kameran edessä toimien. Olen upottanut tekstiin paljon mietteitäni ja taustoitusta teosteni osien synnystä, sekä avannut inspiraationi lähteitä. Myös sitä itseäni niin kovin kiehtovaa kipeää puolta. Silti tämä on projektipäiväkirja oman maidontuotantoni ensiherkistä, ja niiden tallentamisesta kuvaperformanssin muotoon. Navettavierailu vahvisti kokemustani oman vartalon tuotantolaitosmaisuuudesta ja oli näin erittäin tärkeä osa projektiani.

Voisi helposti kyseenalaistaa kertomani perusteella, että teokseni olisivat syntyneet ”siinä sivussa”. Johdannossa avaamani henkilöhistoria kertonee, että suunnittelemista ja valmistavaa työtä täytyy tehdä hurjasti, vaikka käsin kosketeltavaksi päässyt hetki on itsessään hyvin tiiviiksi kiteytynyt.

En varsinaisesti ammentanut inspiraatiota teoksiini omasta äitiydestäni, vaikka sitä ei voi myöskään täysin sulkea pois. Työskentelyni oli oma projektini lapsen nukkuessa päiväunia. Leikki itselläni, ikkuna kahden persoonani merkittävän seikan välillä, äitiyden ja esitystaiteilijuuden. Uusi jännittävä vartaloni inspiroi minua siinä hetkessä, miksi olisin antanut innostuksen valua hukkaan. Ideaali äitikuva ja yhteiskunnan malli äitiydelle ei mielestäni veny tällaiseen kokeelliseen projektiin. Tuntui, että pitäisikö minun kysyä taiteelleni lupa jostakin, tai miten minut nähdään teosteni kautta äitinä? Huonon äidin stigman pelko on syvään juurtunut yhteiskunnassamme.

Etsin kirjallista materiaalia nykytaiteen ja äitiyden yhdistämisestä. Janosin tietoa ja jonkinlaista tukea olemiselleni. Onko tänä päivänä äitivartaloa sopivaa esittää muusakin kuin sokerisessa valossa? Tai toista näkökulmaa käyttääkseni, onko sokerisen valon vastakohta oltava jotakin negatiivista? Jääkö arkinen oleminen johonkin näiden

kahden väliin? Kameralle esiintyessä en ottanut näistä kysymyksistä yhtäkään paino-
lastiksi. Sillä esiintyminen oli minulle nautinto, leikki ja vapaus. Teoksistani kumpua-
via yhteiskunnallisia kysymyksiä ja ulottuvuuksia pohdin vasta tämän kirjallisen työni
parissa.

Kun tiedonjanooni näppäilin hakukoneeseen sanat nykytaide ja äitiys, sain huomata
että lähdemateriaaliksi sopivaa aineistoa on todella vähän. Onko kyse siitä että soke-
rista äitikuvaa ei ole mielekästä käsitellä nykytaiteessa, vai että arjen käsittely näyttäy-
tyisi liian raakana.

Löysin kuvia kuvataiteilija Liisa Öhmanin veistosinstallaatiosta *Bye, Bye, Baby* (2016)
jossa hän on kuvannut vauva-ajan väliaikaisuutta suurikokoisen, vaaleista vauvan
vaatteista yhteen parsitun veistoksen kautta ([http://liisatarleena.com/bye-bye-baby-](http://liisatarleena.com/bye-bye-baby-2016)
2016). Minulle heräsi tämän teoksen myötä oivallus omasta projektistani. Halusin tal-
lentaa sellaisen ajan ja tilan elämästäni, joka ei sellaisenaan toteudu uudelleen.

Samainen taiteilija totesi myös opinnäytteensä kirjallisessa osassa, saman mitä itse olin
jo pohtinut, nykytaiteessa äitiyteen liittyvät raadolliset tunteet eivät pääse esiin sellai-
sina kuin ne ovat. Oman äitiyden tutkiminen taiteessa on jotain mistä pidättäydytään.
Tunteet ovat liian lähellä. (L. Öhman, 2016, Äiti tekis nyt vähän taidetta : nykytaiteen
äitikuvat)

Tutkimusmatkani tuottajana ja varsinkin naisena jatkuvat taiteessani yhä edelleen tä-
män opinnäytetyön jälkeen. Ajattelen että Maitotila on vielä kasvuvaiheessa. Loppu-
näyttelyyn valikoitu osuus on pieni pala isommasta kokonaisuudesta, jota kohti työs-
kentelyni kulkee.

Taiteellisen työni ollessa valmis Suomeen saapui Covid-19. Suomi joutui poikkeusti-
laan vähän reilu kuukausi ennen loppunäyttelyn avautumista. Tästä syystä näyttely
muunsi muotonsa fyysisestä galleriakokemuksesta sähköiseksi nettinäyttelyksi. Koen
että karanteenit, kaupungin vilskeen hiljentyminen ja yleinen ihmisten vetäytyminen
toivat teokseni todella ajankohtaiseksi. Olinhan harjoittanut ja dokumentoinut kotona
olemista jo monia kuukausia juuri ennen koronaepidemiaa. Luovuus voi siis saada al-
kunsa, ja kukkia runsaassa loistossa kodin lämmössä.

LÄHTEET

Kotimaisten kielten keskus, 2020

http://kaino.kotus.fi/sms/?p=article&word=falskata&sms_id=SMS_66c6061a856bfaa2036e183df7f87c71

Carlson, M., Maukola, R. & Maukola, R. 2006. Esitys ja performanssi: Kriittinen johdatus. Helsinki: Like.

Lukija, 2019, Maitotilan hiilinielu on päästöjä suurempi

<https://www.hs.fi/paivanlehti/22032019/art-20000006043121.html>

Katja Lamminen, 2018, MTK:n mielestä tehotuotantoa ja lihansyöntiä mustamaalataan koulukirjoissa – metsätalouden opetus saa kehuja

Maaseudun Tulevaisuus, 26.01.2018,

<https://www.maaseuduntulevaisuus.fi/maatalous/artikkeli-1.222071>

Miska Rantanen, 16.6.2013, Maatalous on "väärissä paikoissa"

<https://www.hs.fi/talous/art-2000002645893.html>

Jaana Kotro, 2016, Pohjoinen sijainti on Suomen ruuantuotannolle sekä haaste että vahvuus

Maaseudun Tulevaisuus, 08.07.2016, ,

<https://www.maaseuduntulevaisuus.fi/puheenaiheet/mielipide/pohjoinen-sijainti-on-suomen-ruuantuotannolle-sek%C3%A4-haaste-ett%C3%A4-vahvuus-1.154855>

Kuvataiteilija Liisa Öhmanin www-sivut

<http://liisatarleena.com/bye-bye-baby-2016>

Liisa Öhman, 2016, Äiti tekis nyt vähän taidetta : nykytaiteen äitikuvat

<https://www.theseus.fi/handle/10024/109693>

Liitteet

Kuvia Maitotila-sarjan ripustuksesta Taidekoulun galleriassa 24.4.2020

